

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravljanje v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Potapljam se.

Svetovna vojna je do najblaznejših strasti razpalila duše in srca narodov. Vsaka vojskujočih se držav je porabila prav vsa sredstva, katera si more izmisliti človekov razum, da svoje narode napolni s strupom neizprosne sovraštva in gneva napram drugim narodom. Klicali so na pomoč Boga in hudiča, javno so blatili in sramotili stvari, katere so narodi pred vojno smatrali za svete in nedotakljive. Nedorazne otroške duše so po šolah morale moliti: »Bog kaznuj Nemce, Bog kaznuj Angleže!« Kakor da bi se odprl pekel je po svetu zadivljalo slepo sovražstvo in zdelo se je, da bo to sovražstvo med ljudmi uničilo vse, kar je človeški rod v dolgih stoletjih ustvaril. Pri tem sovražstvu je sodelovala cerkev z vsem svojim aparatom, sodelovali so liberalci in klerikalci, nacionalisti in socijalisti, kapitalisti in proletarci. Pri sovražstvu so izginile vse razlike v veri, politiki, premoženju in — moralnih in etičnih načelih ni poznal nihče več. Človeški rod se je spremenil v divje zveri, katere slede le svojemu naravnemu nagonu pokončevanja in uničevanja. Kot žrtve so padali nedolžni otroci, matere in žene ter starci, pod mečem sovraštva so se rušila mesta in najsvetejše dragocenosti. Pohlep po zmagi in moči je slavil divje orgije in zatrl v narodih in v vsakem posamezniku vsak čut medsebojnega spoštovanja in ljubezni, vsak zmisel za skupne potrebe, vsako razpoloženje za skupno pomoč. Tudi oni, ki so pridigovali o visokih naukih večne ljubezni in odpuščanja, so utihnili in se pomešali med čredo rjovečih levov. Le kak posameznik je v sebi še ohranil dostojanstvo človeka in upal, da zasije solnce vstajenja. Toda tak posameznik se je zgubil v bojnih množicah.

Duševo in telesno razbiti so narodi onemogli in ker niso mogli klanja in sovraštva več nadaljevati, so sklenili med sabo mir, da si rane zacelijo in dobijo novih moči. Pričeli so razmišljati o obnovi gospodarstva, katero je človeškemu rodu za obstoj in napredek tako nujno potrebno. Sestajali so se na razne konference najsposobnejši predstavniki raznih držav in prišli najmodernejše predloge, kako dvigniti iz razvalin v sovražstvu in medsebojnem klanju pokopano srečo. Pa kar so si izmislili, ni prineslo učinka in uspehov. V narodih je naprej tlelo sovražstvo in medsebojno nezaupanje. Narodi so se uporabljali, da ovirajo obnove sebe in drugih. Zaslepljenost je vladala še vedno nad treznim razumom. Med tem pa je propadanje šlo svojo železno pot. Divjala je brezposelnost, propadala je denarna vrednost, trgovina je zastajala, revščina in ubožstvo sta postala kralja položaja. Moralna gnoloba je razjedala duše in srca. Med tem vesoljnim moralnim in materialnim potopom se je dvignil **rešilni glas**: predpogoj za moralno in materialno obnovo je izmirjenje duhov, izmirjenje duš in src, izločitev vseh sovražnih stremeljenj iz javnega življenja. Na plan moralno silnejši in popolnejši ljudje! Pridite apostoli in dajte trpečemu rodu nov evangelij medsebojnega bratstva in ljubezni. Le na to skalo morete zidati svojo novo cerkev, iz katere naj rosi nov blagoslov na trpeče človeštvo. Pridite vsi oni, ki ste sposobni

v svoja srca objeti vsa trpljenja brez razlike na narod in vero, pridite, kateri ste sposobni, da delate nesebično in spoštujete skupnost. Ta preprosta resnica je med narodi morala postati evangelij. Obnova je pričela napredovati od trenutka, ko so narodi bili zopet prožeti zavesti, da je napredek mogoč le pri medsebojnem spoštovanju, v medsebojnem sodelovanju.

To načelo velja za svetovno gospodarstvo, velja pa tudi za gospodarstvo vsake posamezne države. Gospodarstvo za svoj napredek potrebuje notranji mir, medsebojno spoštovanje interesov vseh skupin v gospodarstvu ne glede na razna politična prepričanja. Uvidevni in trezni politiki, katerim je izročena usoda države, bi morali kreniti na pot, katero so kot edino pravilno pot označili državniki velikih držav in narodov: **na pot izmirjevanja in iztrežnjevanja duhov**. Le pod tem pogojem je mogoč gospodarski napredek in socialna zaščita gospodarsko slabih. Naša država je brez dvoma zadnja, ki še ni znala urediti svojih notranjih prilik in s tem tudi ni ustvarila pogojev za svoj gospodarski in socialni napredek. Z nestrpnostjo narod pričakuje boljših dni in z bojznijo pričakuje odrešenika, ki bo s sveto velikodušnostjo iz našega življenja izločil sovražstvo in medsebojne boje ter k skupnemu delu strnil vse, ki napredek hočejo.

Nad našo zemljo so dobili politično moč klerikalci. Več in sam njih šef g. Korošec je ponovno

poudaril, da je potrebno več strank, več naziranj, ker se le v medsebojnem tekmovalstvu in medsebojnem nadziranju izločuje korupcija in ustvari mirno in solidno delo na korist vseh. V teh izjavah tiči priznanje, da je napačno, ravnati se po načelu, kdor ima moč, ima oblast. Izrabljati moč, izzivati boje, nemir, napredek je nemogoč. Pričakovali smo, da bodo ravno klerikalci oni, ki bodo naše javno življenje postavili na zdravje, moralnejše temelje in skušali doseči zlasti v našem gospodarstvu in avtonomnem življenju iztrežnenje in izmirjenje duhov, da bodo zbrali k složnemu sodelovanju vse zdrave sile. Dočakali pa smo nasprotno. Klerikalci se svoje politične moči, katero imajo slučajno v rokah, brezsrčno in neusmiljeno poslužujejo. Napovedali so boj na celi črti in poostri razna nasprotstva do skrajnosti. Razpuščajo zastopstva raznih avtonomij, preganjajo vse, kar jim ni slepo vdano. Takega nasilja, kakor sedaj, Slovenija še ni doživela. Če bi to nasilje gnalo vse ljudi v en hlev, bi bilo še razumljivo, ker v enem hlevu bi se nasprotstva ublažila. Tako pa je to izključeno: nasprotstva bodo postojala in naloga trezne politike bi bila, da ta nasprotstva izglajuje.

Živimo v času najstrupenejših klerikalnih nasilstev. To se pravi: živimo v najljutejšem boju. V tem boju se potapljam vsi. Ali ne vidite tega? Kaj Vam ni mar trezno solidarno delo vsaj na polju gospodarskih in socialnih potreb? Vso odgovornost nosite sami.

Združena demokracija.

Želja delovnega ljudstva je, da se razmere v državi konsolidirajo. Pravica mora priti enkrat že do vpoštevanja, in prenehati mora delitev državljanov na dve vrsti. Demokracija se mora uveljaviti v našem javnem življenju, poštenost mora prevladati v državni upravi in škodljivi izrastki partizanstva se morajo odstraniti, če hočemo, da nastopijo boljši časi in znosnejši življenjski pogoji.

Različna so pota, da pridemo do združitve demokracije v državi. Med delavstvom so nekateri mnenja, da bo šele zmaga razredne borbe ustvarila zlate čase. Drugi so zopet naziranja, da ni mogoče čakati na zmago razredne borbe, ki je v danih razmerah le meglena tolažba, brez realne vsebine. Ne kaže postavljati nepremostljivih razrednih ozidij, ki razdvajajo ljudstvo, ampak najti je pot sredine, sporazuma, ki naj ujedini vse, ki žele dobro ljudstvu.

Resno se dela na ustvaritvi bloka demokracije. Postavlja se šefa demokratske stranke za voditelja združene demokracije. Navzlic zaprekam verujemo, da pride do ustvaritve bloka demokracije, ker imamo vero v pravilnost ideje in v osebo preddestiniranega voditelja.

Ko smo zagovarjali enotno napredno fronto, se nas je v marksističnih vrstah rado nazivljalo kot priveske škodljive buržujske politike. Zadnji čas pa tudi marksisti uvidevajo, da je tudi z njihovega stališča pozdravljati združitev demo-

kracije. Značilen je članek, katerega je priobčila »Crvena Zastava«, glasilo hrvatske socijalistične stranke, in v katerem označuje nastop Davidovića na čelu demokracije kot dogodek, katerega se mora veseliti tudi marksistično delavstvo.

»Crvena Zastava« pravi:

Od vseh meščanskih strank je najbolj levčarska demokratska stranka. Ne more se to reči o njeni celoti, ker ni edinstvena po svojem socialnem naziranju, vendar je v večini in najbolj delavno njeno levo krilo, kateremu načeljuje Davidović. Iskrenost in doslednost, s katero se on zavzema za demokracijo in državljansko svobodo, to je nekaj, kar mu mora priznati vsak nasprotnik. V današnjih razmerah dobiva osebnost Davidovića še prav posebno obilježje. On je danes personifikacija demokratskega principa v obče; on je predstavnik in nosilec borbe med demokracijo in absolutističnim principom. Če želimo, da zmaga Davidović, želimo, da se vzdrži demokracija; če želimo njegov poraz, znači, da želimo gospodstvo največjega absolutizma. Priznavamo, da je obstojala in še obstoji in da bo še dolgo obstojala v tej državi vlada buržuazije, proti kateri se je kot taki boriti; priznavamo, da obstoje velikosrbske težnje, priznavamo, da je še veliko problemov, ki kličejo po nujni rešitvi. Ali trenutno za ta čas, v najožjem pomenu besede, se ne gre za drugega, da rešimo problem demokracije, ki je v propadanju. Da sta se združila tako velika nasprotnika kot sta Radić

in Pribičević znači, da je nevarnost za demokracijo velika in da je enotna fronta demokracije res nujno potrebna. «Crvena Zastava» pravi končno v svojem članku: Ko bi imeli danes socialisti večjo parlamentarno moč, bi bili primorani podpreti Davidoviča, da preprečimo nastop absolutizma, ki je slabši od demokracije in naj bi bila ta že kakršnakoli.

Kakor je iz pisave «Crvene Zastave» razvidno, prihajajo tudi marksisti do prepričanja, da je za trenutno zboljšanje razmer v naši državi neobhodno potrebno, da pride do veljave združena demokracija. Osvajajo s tem naše stremjenje, ko z vsemi silami delamo na ustanovitvi enotne napredne fronte, ki znači združitev demokracije.

Spoznanje prihaja.

Takoj po prevratu so klerikalci ubrali najbolj radikalne strune. Vsakega sredstva so se poslužili, samo da bi zrevolucionirane množice pridobili za svoj politični program. V letih 1919. in 1920. so izdajali zloglasni «Večerni list», v katerem so se navduševali za najekstremnejše socialne težnje in se brez ovinkov klanjali komunizmu, računajoč s tem, da komunizem ne bo uspel, dočim bi pa končno ostale pod njihovim vodstvom množice, ki so entuzijastično sanjale o jugoslovanski socialistični državi.

Klerikalizem je v svojem jedru reakcionaren. Kogar ni zapustila pamet, je moral videti, da klerikalci ne mislijo resno s socializmom, kaj šele, da bi v resnici priznavali do skrajnih konsekvenc izpeljani komunizem.

Na žalost so igrali prvo vijolino v komunističnem pokretu naivni, mladi politiki, ki niso poznali klerikalizma in niso znali ločiti pojmov, kakšen je klerikalizem v demagogiji in kakšen je takrat, kadar ima moč in sredstva za vladanje. Marksistični voditelji so v svoji kratkovidnosti celo podpirali klerikalce, iskali pri njih zaslombe in sklepali z njimi politične pakte.

Marksisti so v svoji lahkovernosti čez noč pozabili na klerikalni zločin iz Zaloške ceste in sklenili s SLS v ljubljanskem občinskem svetu pakt, ki je imel za posledico, da so klerikalci zavladovali nad Ljubljano in odvzeli marksistom — pristaše. Klerikalci so bili le toliko časa vneti zagovorniki radikalnega socializma, dokler so marksiste potrebovali. Kakor hitro se jim je pa zdelo, da pomoči ne potrebujejo več, so obrnili kopja, pokazali svoj politični obraz v pravi luči in zastavili svoj vpliv za najodurnejši partijski mamonizem.

Prepozno so spregledali marksisti, kam jih vede bratstvo s klerikalci. Prepozno zato, ker so velik del svojih pristašev udinjali klerikalcem in niso imeli na dan, ko bi imeli obračunati s klerikalci, več one politične moči, ki jih bi usposobila za boj. Klerikalci govore danes z jezuitskim smehljajem o komunistih in drugih marksistih in zavzemajo pozo političnega prefriganca, ki pravi: Pa sem jih ukanil! Naj danes kriče osamljeni marksistični voditelji kakor hočejo, naša politična polja so polna sadov, marksisti pa naj na peščenih poljih in v raztrganih bajtah preklinjajo svojo usodo in jemljejo konec, če so bili tako neumni, da so zamenjali rdeče korarske vratnike za znake moskovskega socializma.

Klerikalci so glasovali proti zakonu o zaščiti države. Niso tega storili iz političnega prepričanja, ampak iz taktičnih pogledov. Danes, ko so klerikalci na vladi, jim niti na misel ne prihaja, da bi zahtevali ukinitve zakona o zaščiti države. Nasprotno, prav zakona o zaščiti države se poslužujejo klerikalci, da udarjajo po svojih političnih nasprotnikih, med temi tudi po marksistih.

Zglašajo se sedaj marksisti nad klerikalno reakcijo. Njihovo časopisje je polno graje nad klerikalnim režimom. Vzemimo v roke glasilo te ali one marksistične skupine, povsod najdemo iste besede obsodbe nad črno reakcijo. Svoboda delavskega tiska se omejuje in shodi marksističnih struj se prepovedujejo, brez utemeljitve in seveda tudi brez potrebe. Delavske institucije, kot n. pr. OUZD so izročili klerikalci svojim pristašem iz podjetniških vrst. Zaščito stanovaljskih najemnikov izvajajo klerikalci polovičarsko in je v tem pogledu klerikalni minister za socialno politiko pripravil zakon, ki stanovanjsko mizerijo le povečava. V oblastnih skupščinah so klerikalci ravno socialni del proračuna najskrbnejše odmerili in so se izognili vsakemu večjemu izdatku pa delovno ljudstvo.

Marksisti so torej spoznali, da so klerikalci največji sovražniki delovnega ljudstva. Veseli smo, da so prišli do spoznanja, da so klerikalci reakcionarci, kar smo mi že od nekdaj pripovedovali delavstvu. Potrdili so pa marksisti obenem pravilnost našega stremjenja, da se ujedini vse protiklerikalno ljudstvo proti politiki SLS. Marksisti morajo sedaj tudi uvideti, da sami proti klerikalcem ničesar ne opravijo. Za svoj protiklerikalni boj morajo marksisti iskati zaveznike, če hočejo, da bo njihov boj proti največjim zaviralcem socialnega pokreta končal zmagovito. Marksistom slej ali prej ne preostane drugega, da podpro napredno koncentracijo v Sloveniji in s tem pomagajo onemogočiti absolutizem klerikalizma.

★

Laži-avtonomisti.

Več let klerikalci niso drugega govorili, kot da so avtonomisti in da se za dosego tega cilja boré toliko časa, da zmagajo. Z avtonomističnim programom so prihajali klerikalci tudi med napredne ljudi, hoteč jih pridobiti za enotno fronto v borbi proti centralizmu in velesrbstvu. Klerikalci so vztrajali z avtonomizmom pri nekaterih volitvah in vedno znova so zaklinjali svoje volil-

ce, da se dajo raje žive zakopati, kot bi pa odstopili od svojih načel.

Klerikalna stranka ima pa v svojih vrstah tudi veliko poslovnih ljudi, dobičkaželne buržuazije, kateri ni bilo po volji, da je SLS v opoziciji. Vedno bolj je pritiskala ta gospoda na vodstvo stranke, da se udeleži vladnega dela in da opusti opozicijsko politiko.

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Tiničino breme.

Isto veljavo je izkazal oče hčeri tudi doma. Zato si Matilda vpričo njega ni upala mnogo do besede. Tem več je bilo ropota skrivaj. Mojster Ščetina je imel namreč poleg svojega orodja navadno še kopico živali s seboj. Te male živalice so prilezle Matki v lase in tudi Valterju ni šlo bolje. Edina sreča je bila, da je imel mali še kratke in redke lase. Kljub temu je imela Matilda dela za tri in za štiri venomer. Pa je ukazala Tinici:

«Vsaj sčesi jo malo. Poglej, kakšna je ta uboga Gretl.

Namesto glavnika je prišla Tini kljuko pri vratih in ko je bila srečno zunaj, je pojasnila materi svoje stališče:

«Nimam ni polja da bi redila živali.»

V jezi je Matilda pretepla Metko in je potlačila Valterja v posteljo. In kakor je bila razburjena, je šla tožit Ščetini svoje nadloge.

«Ja ti otroce, ti čoue e sile uasi deujeje,» je pomagal tarnati mojster Ščetina in je obenem porabil ugodno priliko za to, da je naročil še kamenja ali kaj podobnega, česar mu je baš primanjkovalo.

«Ja, na Uaščem, tam je drugače. Tam se ta puoua, de še povedt na morem, 'a u,» je pomodroval in je pokimal z glavo. Napolnil je svojo čedro in je vlekel in vlekel, da sta ga že boleli ustni.

«Tá je na stare lete, de anaga še čedra ne boga.»

Matilda je prikimala in je odšla. Vedela je: če posluša starčevo godrnjanje, pride želja za željo na dan. — K sklepu pa prav gotovo vprašanje:

«Al mate 'ej te grančega?»

Pri vsem je potekel čas kakor misel; le prizidek je rasel počasi.

Tisti teden pred veselico je vzel Tomi Tinico s seboj v Reberje.

«Ali nisem imel prav?» jo je vprašal spotoma.

«Seveda.»

V pričakovanju je pogledala očeta, ki je krenil naravnost k Strmcu.

«Zdaj pa, kar imaš najboljšega pod streho, za mojo čečo.»

Strmec je bil prijazen in je postregel sam. Toliko je bilo lepot in toliko izbire, da Tini ni vedela, kam naj pogleda. Povsod čipke, pentlje, svila, baršun in rože, barva na barvo. Oči so pile do pijanosti, a se niso mogle napiti.

«Vidiš, tako je pri očetu,» je modroval Tomi in se je poigraval s prsti, da so žvenketali v žepu okrogli srebrnjaki.

Izbrala sta belo obleko. Ko jo je Tini ugleдалa je mislila na vile in je bila preverjena, da gotovo nimajo lepših oblek kakor bo ta njena. Vse je bilo pozabljeno v tistem trenutku — le eno se je dvigalo v njeni duši. To je bil ponos — preziranje vsemu, kar je pod njo.

Ko sta zapuščala trgovino, je bil Tinin korak samovesten in umerjen. Da ni telo izdajalo otroka, kretnje bi mogle biti še najprej last ponosite deve...

Stotero misli je rajalo v mali glavi, med njimi je bila tudi tista, ki je spoznala, da je puškar Tomi samo delavec. Delavec, nič več in nič manj.

Ogledovala je njegove žuljave roke. Tako razpokane in hrapave so bile njegove dlani, da je Tinici nehote ušlo vprašanje:

«Saj v nedeljo boste morali imeti roka-vice, atej, ali ne?»

«Čemu?» se je začudil Tomi.

«Drugi jih imajo — mislim?» se je izognila Tini v zadregi, ki je ni opazilo Tomijevo oko. Mož je bil čisto drugje s svojimi sanjami. Če pojde prav — tale Müller ni napačen človek. Morda bi hotel izpregovoriti v tovarni besedo in iz delavca Gornika bi se dalo napraviti kaj drugega. Takole kak manjši oddelek bi mu lahko zaupali; pod njegovim vodstvom gotovo ne bi uspeval slabo. Pozneje bi mogoče Tini prišla v kako pisarno. Glave ni slabe.

Malo je zapeklo puškarja — pa je zamahnil z roko in je pregnal misel.

«Če boš pametna, kakor hočem jaz, boš lahko dosegla še mnogo,» je naklonil hčeri prijazno izpodbudo.

Tinica ni vedela, kam bi moglo meriti to prerokovanje, vendar se je popolnoma vdala

Kar je bilo poštenih pristašev v stranki, so ugovarjali, da bi šla SLS v vlado, in če tudi ne doseže za svoj avtonomistični program s strani sovladajočih nobenih koncesij. Ti klerikalni možje so pač mislili, da ni mogoče čez noč zatajiti vso svojo načelnost in podpreti in hvaliti tiste velesrbske stranke, proti katerim je SLS več let prej dosledno in najostreje nastopala.

V klerikalni stranki pa niso zmagali načelni možje; največji vpliv so dobili na vodstvo stranke politični oportunisti. Ker stranka ni dosegla v pogledu avtonomističnega programa nobenega razumevanja pri radikalih in demokratih, je končno na pritisk oportunistov brez programatičnih koncesij vstopila v vlado.

Končno ne bi bilo na vsem tem nič hudega. Zakaj bi se klerikalci za vse čase izločili iz vlade, samo teoretično gonili avtonomizem, realno pa bi ne mogli delati za ljudstvo. Vsaj še vedno lahko ostanejo zvesti svojim avtonomističnim idejam. Če jih sedaj ne morejo uresničiti, bi jih pa enkrat pozneje, ko pridejo ugodnejši časi.

Vendar klerikalci niso vstopili v vlado iz vidičja, da koristijo ljudstvu in pri tem ohranijo svoja načela. Klerikalci so se prosto spajdašili z beogradsko velesrbsko buržuazijo in cinično pljunili na vsa svoja avtonomistična gesla in postali hujši centralisti kot so pa bili tisti, katere so klerikalci še pred letom dni obkladali z psovkami, da so grobokopi Slovenstva in beogradski plačanci.

Klerikalci so se pokazali v najslabši luči. Prekosili so že znano amoralnost klerikalizma. Ni čuda, da so poštene ljudje v SLS branili, da zapusti stranka avtonomistični program. Vedeli so sicer, da z avtonomizmom ne bo nič, vedeli so pa tudi, da, kakor hitro vstopi stranka v ožje zveze z centralisti, potem bo šla njena pot navzdol. V stranki je danes toliko profitaželne buržuazije, da bo z vladno močjo zbarantala za vse, kar je sploh napredaj. Stranka ima sicer program, ne pa idejno prožetih pristašev.

Kaj so vse klerikalci samo v pogledu avtonomije zagrešili? Niso samo popolnoma izdali svoj avtonomistični program, ampak so zmanjšali celo one samoupravne pravice, ki so jih zagovarjali najdoslednejši centralisti. Tako so oblastno samoupravo popolnoma podvrgli samovolji finančnega

ministra in občinsko samoupravo so zapravili na ta način, da so odvzeli avtonomnim občinskim svetom pravico, končnoveljavno sklepati o proračunih. Ne samo to! V neštetihih občinah vzdržujejo svoje partijske komisarijate. V zadnjem času so brez stvarne potrebe razpustili ptujski občin-

ski svet, in v Ljubljani zavlačujejo, da se sestane občinski svet samo zato, ker nimajo izgleda, da dobe večino za klerikalnega župana.

S stranko, ki je tako izdala najbistvenejši del svojega programa, pač ne more noben pošten človek. Taki stranki velja samo boj!

Politični pregled.

Minuli teden, v sredo 19. t. m., se je zaključilo izredno zasedanje Narodne skupščine.

Na zadnji seji, na kateri je govorilo več poslancev, je največjo pozornost izzval govor šefa Samostojne demokratske stranke Svetozarja Pribičevića, ki je obračunal z ministrskim predsednikom Veljo Vukičevićem in njegovim režimom, zahteval režim poštenosti in pravice, režim enakopravnosti, državljanskih in političnih svoboščin ter končno govoril o demokratskem bloku, naglašujoč, da

misli demokratske fronte ni mogoče ubiti,

ker se je ukoreninila v najširših plasteh in bo kmalu uresničena. Vlada govori, da demokratski blok ne bo dobil vlade, četudi dobi v Narodni skupščini večino. Proti takim besedam, ki pač v parlamentarni državi ne smejo imeti nikake podlage, je Pribičević najodločneje protestiral, ker Vukičević menda nima monopola nad državo.

Zadnji govor je imel poslanec Ivan Urek. Njegov govor je bil

krepko obračunavanje s klerikalci,

ki so hoteli v verifikacijskem odboru izsiliti nepriznanje Urekovega poslanskega mandata, češ, da je bil Urek že kaznovan in da je duševno bolan. V svojem govoru, ki ga pri našamo na drugem mestu, je Urek v polni meri dokazal lažnivost klerikalnih spletk in svojo popolno nekrivdo.

Ko so bili končno soglasno sprejeti predlogi verifikacijskega odbora in so klerikalci ter radikali glasovali za razveljavljenje mandata premladega sina Vukičevićevega, se je izvršila

prisega novih poslancev.

s čimer je bilo zaključeno izredno zasedanje in se je naslednjega dne, v četrtek, sestala skupščina

k rednemu zasedanju.

Na prvi seji je bil izvoljen za stalnega predsednika Narodne skupščine radikal dr. Ninko Perić. Glasovala je zanj tudi večina Demokratske zajednice (Davidovičevi demokrati in bosanski muslimani), del pa se je že pridružil opoziciji. Pričakovalo se je sicer, da bodo davidovičevci že pri teh volitvah razbili svojo zvezo z radikali, a se to ni zgodilo s ponovnim izgovorom, da razmere za to še niso zrele.

Razmere v Demokratski zajednici so sploh nejasne. Očividno je, da ima

Ljuba Davidović, ki je odločno za ustanovitev velike demokratske fronte

proti radikalom in klerikalcem, v svojem klubu večino, a del davidovičevskih poslancev pod vodstvom zunanjega ministra dr. Marinkovića je neodločen in hoče še ostati v sedanjih vladi. Ta struja, ki jo drže predvsem demokratski ministri, ovira Davidovića pri njegovi akciji.

Na seji Demokratske zajednice, ki je bila prav burna, je Davidović zahteval od demokratskih ministrov, da odstopijo, ker klub ne more več podpirati te vlade. Ker se to ni zgodilo, je v znak protesta

Davidović odstopil kot predsednik Demokratske zajednice in predsednik poslanskega kluba demokratske stranke.

Kljub temu so poslanci kluba Demokratske zajednice soglasno izrazili **zaupanje Davidoviću.**

čaru vabečih besed. Prav medlo in ponižno je vzklikala misel:

«To bo gledal Francelj!»

Brezskrben smeh je pričal o srcu, ki pozna porednost, a mu je tuja še vsaka slutnja zla.

Večer je mineval v nervoznosti, noč je bila dolga, dolga, a potem se je razlilo nad zemljo jutro in dan kakor božji pogled.

Tini je planila iz postelje in ni mogla dočakati ure, ko naj bi odšla z očetom. Vsemu se je pokorila tisto jutro.

Veselični prostor se je kopal v solncu. Slavoloki in paviljoni, rože in pisani trakovi so vabili goste...

Vse Reberje je bilo pokoncu. Kdor je še kje dihal malce slovenski, je ta dan otrešel svoje robato kmetiško pokolenje in je pozdravil znanca in prijatelja krepko:

«Heil!»

Prišla so društva: Verein der deutschen Mütter und Frauen (predsednica je nosila ime Bobek), Turnverein (načelnik je bil sam gospod Dolinšek, oziroma Tholüschegg) itd. Vse je bilo v praporih in zastavah.

Prišli so zastopniki raznih oblastev in uradov, imenitni zasebniki — vse, kar je imelo količkaj ugleda; še celo sam gospod župan je prišel na veselični prostor.

Sredi travnika je stala slovesno ovenčana govorniška tribuna. Tja je stopil sam gospod Müller in je pozdravil goste.

«Ne da bi hoteli komu krasti — nikdar tega. Navzoči so prišli pokazat svetu, da je Reberje (Rebriach je zvenelo to ime v nemški govoric) svoboden in zaveden trg, ki noče utočiti v slovenskem naliivu.»

Gospod Müller je govoril tako lepo, da so kimali vsi veljaki in so zastavonoše naklanjali zastave v znak odličnega spoštovanja in popolnega soglasja. Zraven je bil govor tako umetniško dolg, da so se vseppek hrepeneče odpirala žejna usta.

Ko je gospod Müller opazil to dejstvo, je naglasil, da zato sklene svoje skromne besede z željo:

«Es lebe hoch das deutsche Kärnten.» (Naj živi nemška Koroška!)

Ljudje so rekli «hoch» in «heil» ter so brzo segli po pijači brez ozira na to, da je zbor pevskega društva Saitenklang glasno vabil k uživanju umetnosti.

Tini je prišla z očetom in je bila trdno uverjena, da dobi oče zopet mesto v bližini gospoda Müllerja. Toda pričakovanje jo je varalo tako, da je osramočena očitala puškarju:

«Zakaj niste vzeli rokavic, atej?»

Tomi se je nasmehnil, češ:

«Le pusti to in pojdi po svojem delu!»

Bila je določena za prodajalko. Upala je z gotovostjo, da jo pridele k srečkam za šaljivi srečolov, k cvetkam ali tako kaj boljšega. Pa

nič. Südmarmine kolke so ji dali na razpolago. Delavci so odgovarjali:

«I schreib' nix.» (Ne pišem nič.)

Če je šla za gospodi so se praskali za ušesi:

«Ich hab' schon g'nua.» (Imam že dovolj.)

Seve, ko je bila cela vrsta deklet samo s to drobnarijo. Kdo naj pa siplje denar za pisane papirčke!

Tini je bila zelo jezna in je potožila očetu vse te neprilike, toda puškar ni imel zanjo drugega kakor besede:

«Alles muss sein, gross wie klein.» (Vse mora biti, malo in veliko.)

Bil je za blagajnika pri plesišču in je bil zadovoljen s svojim poslom. Tini pa je le s silo zadrževala slabo voljo. Postala je pri plesišču in si je ogledovala pare. Med njimi je bilo vse polno mladih ljudi iz takih hiš, od koder so jo poganjali, ko je prišla z vabili. Čudno se ji je zdelo, skoro ni mogla verjeti, a končno je bila njena jeza zaradi tega le še hujša.

«Največ sem navabila jaz, zdaj je pa takole!»

Mrmraje je odšla zopet svojo pot.

Kakor sta ponehavalta dan in vročina, tako sta naraščala veselost in hrup. Potem so zagoreli lampijončki, rakete so švigale v zrak in mize so se šibile pod preštevilnimi steklenicami.

viču in ga zaprosili, naj umakne svoj odstop in ostane še nadalje na čelu kluba. Davidovič pa na svojem odstopu vztraja, a vztraja tudi pri mišljenju, da je nadaljevanje demokratske zveze z radikali nemogoče. Demokratska (davidovičevska) stranka je zaradi tega stalno v kritičnem stanju. Na drugi strani pa demokraci (predvsem Marinkovičeva struja) zahtevajo od radikalov, da jim prepuste tudi notranje ministrstvo, kar radikali odklanjajo.

Opozicija (samostojni demokrati, radičevci in srbski zemljoradniki) pa je stalno na delu za ustanovitev velikega demokratskega bloka. Spričo negotovosti glede Demokratske zajednice, ki se nikakor ne more končno javno odločiti na eno ali drugo stran, so voditelji samostojnih demokratov, radičevcev in zemljoradnikov v soboto

izročili Demokratski zajednici spomenico s predlogom, da se združijo vse poštene stranke v enoten parlamentarni klub pod vodstvom Davidoviča.

V spomenici se poudarja, da je potreben nov režim, ki bo uvedel v državi proti nasilju in nezakonitostim red in zakonitost. **Nujno je potrebno izenačenje davkov**, in sicer že pred novim državnim proračunom. Prav tako hitro bo treba postopati glede nekaterih drugih zakonov (o občinskih samoupravah za vso državo itd.). Spomenica je pozivala Demokratsko zajednico, naj bi se ta enotni klub osnoval najkasneje do 25. t. m., da bi nova večina — demokratski blok nastopila že naslednjega dne ob priliki volitev stalnih parlamentarnih odborov.

Za demokratsko odločitev je vladalo v političnih krogih največje zanimanje. Vse je ugibalo, ali se bodo davidovičevski demokrati, ki sede že toliko časa na dveh stolih, končno odločili. Ta torek je demokratski klub imel sejo in so

demokratski poslanci končno odločitev ponovno odgodili.

Pogajanja za stvoritev demokratske fronte se bodo še nadaljevala, ker demokratska večina, kakor je podoba, želi, da se prekine koalicijska z radikali. Pravijo pa, da položaj še vedno ni zrel za prelom z radikali.

V tem se je začela boljšati kupčija. Tini je na željo kupcev delila poljube in poljubčke ter je prodala kolkov do čuda.

«Meni tudi!» je začela nenadoma za seboj glas, ki pa se ji je zdel znan. Okrenila se je in je spoznala gospoda iz Celovca. «Papa,» ji je ušlo nehote. In ponudila mu je mali ustni in veliko polo kolkov.

Gospod si je privoščil obojega in se je zapletel s Tinico v razgovor. Bil je še prav tako bled in suh kakor pred časom, ko ga je videla v Celovcu.

«Ali ste sedaj v Reberjah?» je poizvedovala mala.

«Brata sem prišel obiskat. Ali poznaš gospoda Müllerja?»

Tinica je bila vznemirjena od radosti:

«To je vaš brat?»

Hodila sta skupaj ves večer in pozno v noč; hodila sta med ljudmi in po krajih, koder ni bilo ljudi. Gospod je govoril lepo in ravnal ljubeznivo. Podaril ji je pisan bankovec in kopo sladkih obljub. Tini pa je iz hvaležnosti razkrila njegovi radovednosti vse, kar je pač mogla razkriti pri svojih nežnih letih. Ždela sta ob strani, na temačnem prostoru. Ni ga bilo človeka, ki bi ju bil motil v njunem početju.

Pozno v noč je gospod izginil. Zamrmral je nekaj o važnih opravkih in se je pomešal med množico, toda Tini ga je pričakovala in iskala zama. V zapuščenosti se je začelo

Danes je gotovo, da bo do velikega demokratskega bloka prišlo prej ali slej. Najhuje se

demokratskega bloka boje klerikalci,

ki bodo potem za dolgo dobo odigrali, kar bo pač samo v korist Slovenije. Makedonska praksa, ki jo uvajajo klerikalci v slovenskem javnem življenju, in grožnje z nasilji so strašna sramota za prosvetljeno Slovenijo. Vsega tega so se naučili naši klerikalci od svojih tesnih prijateljev radikalov. Kakor vidimo, je vse klerikalno delovanje osredotočeno le za povečanje strankarske moči. **gospodarska stran z najrazličnejšimi davščinami preobremenjene Slovenije pa jim je deveta briga.** Klerikalna nasilnost je tako drzna, kakor da bodo klerikalci za večno v vladi. Klerikalno razočaranje bo že prišlo, ko bo demokratski blok vrgel sedanji blok nazadnjaštva in uveljavil v državi red, zakonitost in poštenost.

V torek se je vršila

seja Narodne skupščine, ki je izvolila stalne skupščinske odbore,

zakonodajnega, finančnega, imunitetnega, odbor za prošnje in pritožbe ter upravni odbor. Na seji je minister za socialno politiko dr. Gosar predložil **načrt novega stanovanjskega zakona**, kateremu se je priznala nujnost.

Napeto razmerje med Jugoslavijo in Bolgarijo se je že malo oblažilo, vendar

bolgarski komitaši ne mirujejo.

Kakor poroča inozemsko časopisje, so makedonstvujušči (bolgarski komitaši, ki hočejo izsiliti priklopitev naše Makedonije k Bolgariji) pripravljali celo atentate na našega kralja ter na naše poslanike v Parizu, Berlinu in Atenah. Naša oblastva so dobila obvestila, ki te inozemske vesti v glavnem potrjujejo. K sreči je bila ta zločinska nakana še pravčasno razkrita in preprečena.

Vedno bolj se razkriva, da vso

to zločinsko gonjo proti Jugoslaviji podpira italijanski fašistični režim.

Italijani sicer zavračajo s hinavskim ogorčenjem take in podobne očitke, vendar zunanji svet kakor tudi mi doma ne verjamemo v italijansko iskrenost.

oglašati očitane. Skelelo je v mislih, žgalo je v srcu, in kakor da je naga pred ljudmi, je podrhtevalo njeno telo. Bleda in trudna se je vrnila k delu. Z očmi je venomer zasledovala gospoda Müllerja, ali brata ni bilo videti pri njem...

Čim bolj je temnela noč, tem bolj so se odpirala srca. Pijača je razvezala slovesnost in po vsem veseljem prostoru je polagoma zmagala slovenska beseda. Najprej so začeli fantje iz okolice razvneti srca svojih oboževank v prosti domači besedi. Šlo je pač bolj gladko in bolj prisrčno. Za njimi je krenilo delavstvo na isti tir. In kakor da so oboleli, so zapadli naposled še veljaki tej vinski slabosti. Govorili so po domače, čeprav je šlo nekaterim res dokaj trdo. V govorico je zadonela kmalu tudi domača pesem:

Moja dečua je muada,
polube ma rada,
še rajše jes njo,
e' je zaubna dro.

Proti plesišču so hiteli pari. Krepak fant je zaukal in se je razkoračil:

Godce, le godite
štajersče uže,
moja dečua je muada,
ma use uoljne glide

Plesavka se je zasmejala in se je privila k njemu. Žareče oči so ga občudovale, da si je od radosti pomaknil klobuk na stran in je zavriskal.

Da ima Italija hudo kosmato vest, so ugotovile preiskave praške in dunajske policije v zadevi umora Cene bega. Ugotovljeno je, **da je bil morilec Cene bega plačan od italijanske vlade.**

Atentator albanski študent Bebi je imel stipendijo italijanske vlade. Razen tega je dobil od nekega bivšega italijanskega oficirja večjo vsoto denarja, nedvomno za pot v Prago. Dognano je tudi, da so se nameravale podtakniti v prtljago Cene bega listine, ki naj bi postavile v slabo luč jugoslovansko vladno ter tako omogočile ponovno italijansko gonjo proti Jugoslaviji. Dunajska in praška policija sta z vestnim preiskovanjem zločinskega umora odkrili vso to zahrbtno in zločinsko početje italijanskih fašistov, ki naravnost z besno vztrajnostjo iščejo spora z nami. Umor Cene bega in atentati bolgarskih komitašev gredo na italijanski račun. Vse resno inozemstvo se zgraža nad fašističnim barbarstvom, obenem pa tudi jasno spoznava, kdo hoče v Evropi na vsak način zanetiti nov vojni požar.

Cene tujem denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo te dni v valutah:

1 ameriški dolar za 56.20 do 56.40 Din;

1 nemška marka za 13.33 in pol do 13.36 in pol dinarja.

25. t. m. pa se je dobilo v devizah:

1 avstrijski šiling za 8 do 8.03 Din;

1 nemška marka za 13.54 do 13.57 Din;

1 madžarski pengö 9.94 do 9.97 Din;

100 italijanskih lir za 309.60 do 311.60 Din;

1 ameriški dolar za 56.63 do 56.83 Din;

100 češkoslovaških kron za 168 do 168.80 Din.

Ali ste že poravnali naročnino?

Nekje je poskusil hrapav glas z jodlanjem, toda kmalu so ga prekosili okoliški fantje:

Je lepa, rdeča
'ot nageljnov cvet,
sam Bog jo je ustvaril
to dečuo na svet.

Preden je bila ura polnoč, je bilo natanko mogoče spoznati ljudi iz Kožentavre, Podgore, iz Bajtiš, iz Ždovelj iz Loke in še dalje okrog. Označevala jih je beseda in pesem. Tini je strmela malomarno okrog, se je potikala med ljudmi in je postajala zdaj tu zdaj tam.

Po polnoči so imele prodajavke račun v paviljonu za cvetke. Gospod Müller je bil poleg in je pred vsemi pohvalil zlasti Tinico. Dekle je vzradoščeno poročalo očetu in mu je pokazalo tudi bankovec. Tomi je videl in slišal le napol, vendar je bil ponosen:

«Le ta'u naprej, dečua, moja kri!»

Zabava je medlela, Tini je sploh ni občutila ta večer. Komaj je čakala trenutka, da bo smela z očetom domov.

Noč je bila lepa in topla — noč, ki objema mehko in toplo — noč, ki vabi in šepče neslišne skrivnosti.

Tinico je objela samota kakor tiho očitje. Sovražno je pogledoval otrok očeta, ki je kolovratil po cesti sem in tja ter je venomer govoril sam s seboj.

«Ali vas ni sram? Če naju kdo vidi.»

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-strokovna zveza.

LITJA. V soboto 22. t. m. se je vršilo pri nas prav zanimivo predavanje o «Odkritju Amerike» in o Švici. Predavanja Narodno strokovne zveze so pri nas zelo popularna in je obisk vedno večji. Prihodnje predavanje se vrši v soboto 29. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih restavracije na pošti. Ta večer nas popelje tov. Kravos v carstvo otroških pravljic. Poleg snegulčice in Obutega mačka bomo videli tudi zanimivega junaka Don Kihota. Za zaključek napravijo obiskovalci še izlet v Švico in sicer od Interlackena na visoke švicarske gore. Vabimo vse članstvo, da se udeleži zanimivega predavanja polnoštevilno.

JESENICE. Podružnica Narodno strokovne zveze je imela v nedeljo 23. t. m. svoje otvoritveno predavanje, ki je prav dobro izpadlo. O francoski revoluciji je predaval tajnik tov. Kravos. Predavanje je spremljalo nad sto krasnih barvanih skioptičnih slik. Na koncu predavanja se je predavatelju zahvalil podružnični tajnik tov. Lojze Božič. Podružnica priredi tekom zime še več zelo zanimivih predavanj.

STRAŽIŠČE. V nedeljo 23. t. m. je pri naši podružnici predaval t. dr. Bohinjec o delavskem pravu. To za delavstvo tako važno vprašanje je obrazložil predavatelj številno zbranim članom v poljudnih besedah. Takih zanimivih predavanj si želimo kaj več. Prihodnje predavanje bo s skioptičnimi slikami. Več o njem prihodnjič.

KRANJ. Delavstvo tukajšnjih tovarn je imelo v četrtek zvečer sestanek, na katerem je poročal tov. Kravos o pomenu in važnosti NSZ. Po poročilu centralnega delegata se je sklenilo sklicati čimprej podružnični občni zbor, da se v odbor izvolijo delavci iz vseh tovarn. Naša podružnica bo tako ojačena lahko uspešno nadaljevala započeto delo.

LOGATEC. Naša podružnica je imela v sredo 26. t. m. širšo odborovo sejo, kateri je prisostvo-

val tudi centralni tajnik tov. Kravos. Na seji se je napravilo več važnih sklepov, da se delo v podružnici poživlji. Podružnica priredi v kratkem otvoritveno predavanje s skioptičnimi slikami.

SREDNJA VAS. Te dni je praznovala naša podružnica eno leto svojega obstoja. Dne 10. oktobra lanskega leta nas je obiskal tov. Ivan Tavčar in nam pomagal ustanoviti podružnico. To za nas zelo važno obletnico bomo praznovali z rednim občnim zborom in skioptičnim predavanjem o francoski revoluciji. Dan praznovanja obletnice objavimo v prihodnji številki lista.

ŠT. PAVEL. Našemu agilnemu članu tovarišu Francu Derči je 20. t. m. umrla mati. Njemu in ostali rodbini naše iskreno sožalje. — V nedeljo 30. t. m. odkrijejo pri nas spominske plošče v vojni padlim vojakom. Na to prijetno proslavo vabimo vse naše tovariše. Prihodnje skioptično predavanje bo v nedeljo 6. novembra ob 3. uri popoldne v kino-dvorani g. Pickla.

MEDVODE. V nedeljo 6. novembra t. l. se bo vršil pri nas in sicer v Goričanih sestanek delavstva, na katerem bo poročal delegat centrale o pomenu strokovne organizacije. Vabimo vse napredno delavstvo, da se udeleži tega predavanja v kar največjem številu.

ZAGORJE. Podružnica Narodno-strokovne zveze priredi otvoritveno predavanje v nedeljo 30. t. m. ob 9. uri popoldne v Sokolskem domu. Predaval bo tov. dr. Joža Bohinjec o rudarskem zakonu. Z ozirom na važnost predavanja vabimo vse članstvo k čim večji udeležbi. Več na lepkih.

PREVALJE. V soboto 29. t. m. se vrši ob 8. zvečer v gostilni Ahac članski sestanek Narodno strokovne zveze, na katerem bo poročal okrožni tajnik tov. Tumpej. Za vse člane je udeležba strogo obvezna.

★

Socijalni razgled.

Informativno središče Mednarodnega urada dela.

Mednarodni urad dela, katerega npravn in praktični pomen stalno raste, ima nalogo uresničiti načela socijalnih pravic, katera so tako lepo izražena v mirovnem dogovoru. Praktično vzeto pa hoče biti ta urad koristen činitelj mednarodnega socijalnega zakonodajstva.

Legislativno, torej zakonodajno delo Mednarodnega urada dela se mora naslanjati na trdna načela, urad pa mora biti seveda popolnoma informiran o delovnih in socijalnih odnošajih, kakor tudi o gibanjih, katera vplivajo na javno mnenje in na odločitve posameznih vlad.

Mednarodni urad dela ne združuje samo, ampak tudi razvršča in umno razsoja informacije, ki so v zvezi s socijalnimi vprašanji. Urad da tudi drage volje vse informacije na razpolago vsakomur, ki se zanima za njegovo delovanje, daje navodila onim, ki jih potrebujejo.

Zbiranje informacij.

V knjižnico M. U. D., ki se je preselila v svoje lastne zgradbe in ima tam množnost razvoja, prihaja stalno veliko število knjig, brošur in publikacij. Leta 1926. je prišlo približno 20.000 zvezkov; to znači v primeru z letom 1925. plus 5467 zvezkov, torej okoli 38,2 odstotka.

Za metodično pregledovanje dnevnega tiska je stalno zaposlenih nekaj uradnikov in na podlagi tako zbranega materiala je mogoče v najkrajšem času sestaviti obsežno bibliografijo v velikem številu važnih vprašanj. Število časopisov, ki prihajajo na urad — bodisi zastoni, na predplačilo, izmeno ali na drug način — naraste v

enem letu približno za sedmino. Ena najzanimivejših nalog, ki si jih je minulo leto stavil urad v smeri dokumentarnih informacij, je zbiranje najvažnejših kolektivnih dogovorov, pogodb. Na podlagi zbranega materiala je že izšla študija na temo: dopusti delavcev in kolektivne pogodbe.

Pripravljanje informacij.

Materijal, ki je zbran iz knjig, potom dokumentov, narodne korespondence in drugih pripomočkov, predstavlja surovino, ki jo uporabljajo razni informativni oddelki in odseki. Informativna služba se deli po dveh načelih: 1. združiti in imeti na razpolago pristne, za primerjanje uporabljive informacije, ki se tičejo vseh delavskih vprašanj; 2. odgovoriti hitro na vprašanja za informacije, ki jih stavijo delavske in posredovalne organizacije ali posamezniki; pripraviti dokazilne informacije v tehničnih predmetih, stvarih za konference.

Kako važno je zlasti poslednje delo, je razvidno iz tega, da je nedavno bilo potrebno predložiti konferenci sestavek o treh važnih vprašanjih: o svobodi združenj, o bolniškem zavarovanju in o minimalnih mezdah. Kdor pozna obsežnost in točnost publikacij urada, spozna, da je to bilo vsega spoštovanja vredno delo. Razen tega je bilo potrebno spopolniti sklepe pripravljanih konferenc in pripraviti obsežen material za Mednarodno gospodarsko konferenco.

Informativno delo.

Število prošelj za informacije narašča z vsakim letom, kakor je razvidno iz sledečih števil: Leta 1924. jih je bilo 505, leta 1925. 687, a lani že

čez 800. Iz Anglije jih je prišlo leta 1926. 137, iz Nemčije 114, iz Švice 112, iz Francije 92, iz Zedinjenih držav 43, iz Belgije 40, iz Italije 37, iz Češkoslovaške 32. — Oblasti so želele informacij v 136 slučajih, organizacije delodajalcev v 42, nameščencev v 125, društva v 25, posamezniki v 468 primerih. Največje število vprašanj se je nanašalo na socijalno zavarovanje, delovne pogodbe, higijeno in zavarovanja v industrijskih podjetjih, delovni čas in na društvena vprašanja. Vprašanja delavstva so se tikala posebno splošnih delovnih pogodb, socijalnega zavarovanja in zakonodajstva, higijene v industrijskih in obrtnih podjetjih, nedeljskega počitka in dopustov. Delodajalce je zanimalo predvsem vprašanje mezd, organizacija dela in sklepanje delovnih pogodb.

Publikacijsko delovanje.

Publikacijsko delovanje urada je izredno obsežno in važno. Izdala se je že cela vrsta v resnici znanstvenih spisov. Tako je n. pr. leta 1926. izšla cela serija spisov. Dalje izhajata tednik in mesečnik urada, ki se radujeta stalno naraščajoče pozornosti strokovnih krogov in delavcev na polju socijalne politike. Razen tega izdaja urad tudi še tri specialne periodične publikacije. Legislativna serija prinaša od leta do leta besedilo ali prevod važnih zakonov in odloke o delavskih vprašanjih. Obseg te publikacije narašča z vsakim letom, kakor je razvidno iz sledečega: letnik 1922. je izšel na 1056 straneh, letnik 1923. na 1678 straneh, a letnik 1924. že na 2000 straneh. Število strani te izborne publikacije se je torej tekom dveh let podvojilo.

Leta 1926. je bila tudi izdana cela vrsta publikacij, študij in razprav, ki so se bavile z gospodarskimi vprašanji, higijeno, statistiko, izseljeniškim vprašanjem. Nekatere izmed publikacij so izdane tudi v drugih — ne samo oficijelnih jezikih urada.

Dopisi.

TRBOVLJE. Delovanje «Prosvetnega pododseka Delavske zbornice v Trbovljah». Po nalogu konference z dne 23. septembra t. l. je sklical pooblaščenec I. Korimšek sejo odbora na dan 5. t. m. ob 17. uri v Delavskem domu. Navzoči: Ivan Breznik za «Svobodo», Pavel Dornik za «Narodno strokovno zvezo», Tine Korimšek za «Društvo rudniških nameščencev», Filip Križnik za «Krekovo mladino» in Terezija Špilerjeva za «Zvezo delavskih žena in deklet». Zastopnik «Kmetstvo delavske zveze odsoten. — Odbor se je konstituiral sledeče: Filip Križnik, predsednik; Tine Korimšek, tajnik; Ivan Breznik, blagajnik; Terezija Špilerjeva, Franc Pencelj in Pavel Dornik, nadzorstvo. Tov. Križnik obljublja, da bo izkušal izposlovati pri Ljubljanski oblastni skupščini denarno podporo, da se bo započeto kulturno-prosvetno delo moglo izpopolnjevati. Vsi odborniki so prevzeli funkcije z zavestjo, da jih čaka težko delo, katero bo pač treba izvesti z najboljšo voljo, pridnostjo in vztrajnostjo. — Skioptična predavanja, katerih je 28 (od teh štiri mladinska), se bodo vršila za odrasle redno vsako sredo ob 6. zvečer, počenši z 16. novembrom 1927., za mladino pa 25. novembra in 30. decembra t. l. ter 5. februarja in 21. marca 1928. Program vseh skioptičnih predavanj se bo priobčil prihodnji teden. V programu se nahaja tudi predavanje tukajšnjega učitelja g. Toneta Bega o temi: «Zmisel planinstva in njega razvoj.» — Nadalje je izdal «Prosvetni pododsek DZ» razglas, opr. št. 4/28, z dne 12. t. m., s katerim razglasa vsem delavcem in nameščencem, da ustanovi s 5. novembrom 1927. računski tečaj, katerega poučevanje se bo zaključilo koncem meseca junija 1928. — Vodstvo računskega tečaja prevzame g. ravnatelj Vodušek, poučevala pa bosta g. ravnatelj Vodušek in

ravnatelj meščanske šole g. Zavrl. Tečaj se bo delil v dva oddelka, poučevanje pa se bo vršilo v obeh oddelkih, ki bosta sicer ločena, redno vsako soboto od 5. do 7. ure zvečer. Za dobavo brezplačnih učnih lokalov, kurjave in razsvetljave se je obrnil prosvetni pododsek DZ s prošnjo na merodajne faktorje in se upa, da bo šolska oblast prošnjo ugodno rešila. Priglasje za računski tečaj sprejemajo sledeči odborniki: Pavel Dornik, Ivan Breznik, Franc Pencelj, Tine Korimšek, Filip

Križnik in Terezija Špilerjeva; poleg omenjenih funkcionarjev se sprejemajo priglasitve vsak dan tudi v Delavskem in Društvenem domu ter v javni čitalnici pri Fortaju. Rok za priglasitev poteče dne 28. t. m. Delavci in nameščenci se vabijo, da se odzovejo razglasu in posečajo prepotrebni računski tečaj v čim lepšem številu. Poučevanje se bo vršilo vseh sedem mesecev popolnoma brezplačno, kakor tudi vsa skioptična predavanja.

katastrofa je nastopila takoj po prvem izstrelu. Jušinu je naenkrat zmanjkalo tal. S kamenjem vred se je začel kotaliti z višine naglo navzdol in je obležal sredi med kupom kamena. Jušina bi bilo kamenje popolnoma zakrilo, toda k sreči drugi izstrel mine ni eksplodiral v bližini. Ko so tovariši pohiteli k Jušinu, so ga našli še pri polni zavesti. Videti pa je bilo, da ima notranje poškodbe zaradi pretresljajev pri drčanju s kamenjem. Poškodovanca so odnesli k zdravniku doktorju Zarniku, ki je poleg drugih poškodb po telesu ugotovil, da je Jušinu tudi zlomilo roko. Ko so poškodovanca prenesli domov, je bil še vedno pri zavesti in se je dal tudi prevideti. Kmalu pa je nastopila smrt. Pokojni Ciril Jušin je bil goriški rojak, oženjen in je bil že sedem let zaposlen pri Birollinem podjetju. Nesreča minerja Jušina boji vsem delavcem v svarilo, da pri nevarnem delu v kamnolomu ni previdnosti nikoli zadosti.

Tedenske vesti.

* **Za slovenske delavce v Beogradu.** Slovenski delavci in nameščenci v Beogradu so se organizirali v kulturno društvo «Cankar». Predvsem hočejo ustanoviti slovensko knjižnico. Prosvetni odsek Delavske zbornice v Ljubljani naproša vse, da darujejo dobre slovenske knjige za beograjski «Cankar». Darovane knjige hvaležno sprejema Prosvetni odsek Delavske zbornice, Ljubljana, Gradišče št. 2.

* **Zadnje letošnje zasedanje ljubljanske oblastne skupščine.** K zadnjemu letošnjemu zasedanju se bo sestala ljubljanska oblastna skupščina v začetku novembra, najbrže 5. Skupščina ima predvsem sprejeti proračun za prihodnje leto.

* **Poslanci, ki so bili dvakrat ali trikrat izvoljeni,** so v zmislu volilnega zakona odstopili svoje prejšnje mandate, in je tako prišlo v Narodno skupščino 32 novih poslancev. V Sloveniji je dr. Korošec odstopil svoj mandat v ljubljansko-novomeškem okrožju in je na njegovo mesto prišel Fran Kremžar. Med vsemi 32 novimi poslanci so razen treh sami novinci, ki še niso bili skupščinski poslanci.

* **Nasilen razpust občinskega sveta v Ptuj.** Kakor javljajo iz Ptuja, je tamošnji občinski svet brez pravega povoda razpuščen. To je zopet eno številnih klerikalnih nasilij po makedonski metodi. Pravijo, da so klerikalci popolnoma izgubili čut za politično poštenost. Mi pa pravimo, da tega čuta nikdar niso imeli, odnosno so ga imeli samo tako dolgo, dokler niso bili na sedlu in niso mogli pokazati svoje prave barve. Klerikalci računajo, da bodo z gerentom ali komisarjem v Ptuj dobili v roke dobro agitacijsko sredstvo za ptujske občinske volitve, ki se bodo v kratkem vršile.

* **Rudarji, ki se vračajo iz Nemčije v domovino,** naj takoj po svojem dohodu v domovinski kraj priglasijo svoj prihod nemškemu rudarskemu uradu preko konzulata v Düsseldorfu s prošnjo, da se jim zagotovi izplačevanje rent tudi po povratku v domovino. Prijavi naj prilože pooblastilo, glaseče se na konzulat, ki jim bo pripadajočo rento redno pošiljal v kraj njihovega bivališča.

* **Regulacija Savinje.** Dne 18. t. m. se je vršila pod predsedstvom vladnega svetnika dr. Senekoviča že tretja anketa za regulacijo Hudinje ob Celju. Ankete se je v imenu oblastnega odbora udeležil tudi inž. Fišer. Tekom razprave, ki sicer še ni privedla zadevo do končnega zaključka, je vladalo precej soglasno naziranje, da se izvede v najkrajšem času celotni regulacijski načrt. Tudi so pokazale stranke svojo pripravljenost, da nosijo primerni del stroškov.

* **Dve sleparski Slovenki v Dubrovniku pod ključem.** V Dubrovnik sta dospeli dve gospodični, ki sta se izdajali za hčerki ljubljanskega advokata dr. Dolence. Posetili sta mestnega komisarja ter se mu pritožili, da nimata denarja, ki jima ni pravočasno dospel po pošti. Nadalje sta se obrnili po pomoč na Slovence dr. Mohoriča, ki biva v Dubrovniku in ki jima je posodil 500 Din. Obenem pa se je dr. Mohorič obrnil po informacije v Ljubljano na dr. Dolence. Dobil je obvestilo, da gotovo gre za sleparstvo. Zato sta bili obe dekleti aretirani. Ugotovilo se je, da je prva prostitutka, druga pa natakarka brez službe.

* **Gradba mostu v Kokrski dolini.** Minilo je že eno leto od povodnji v Kokrski dolini, ko je odnesla voda večino mostov, vendar še ni mogla kranjska sekcija gradbene direkcije radi pomanjkanja denarnih sredstev izvesti vseh popravil. Te dni se je vendar vršila javna licitacija za oddajo gradbenih del železobetonskega mostu nad Tupalčami. Z novim mostom se bo regularala tudi državna cesta, ki bo zgubila ovinek pred mostom. Gradbo mostu ima izvršiti tukajšnje stavbeno podjetje Slavec.

* **Italijani imajo dobro zastraženo mejo.** Ako dobijo koga, ki hoče čez mejo brez predpisanih potnih listin, ga zadene huda kazen. V. Krajnik iz Gorice je poskušal prekoračiti mejo brez dokumentov, pa so ga stražniki prijeli in sodišče v Gorici ga je obsodilo na sedem mesecev in šest dni zapora ter 120 lir globe. Pri Cerknem je hotel prestopiti mejo Ivan Kacin. Ustavili so ga miličniki in v Gorici je bil obsojen na štiri mesece zapora.

* **Roparski napad na poštnega sla.** Pred kratkim zvečer se je v Rušah izvršil roparski napad na poštnega sla K., ki je nesel pošto na ruški kolodvor. Pot vodi iz vasi čez polje, vendar pa so povsod v bližini hiše. Dasi svetli ob vsej poti električna luč, je drzni roparski napadalec na samotni napadel ničesar hudega slutečega poštnega sla in mu iztrgal poštno vrečo ter z njo pobegnil čez polje v bližnji gozd. Poleg običajne pisemske pošte je lopov odnesel tudi denarni odvod ruške pošte v znesku 38.500 Din. Orožništvo roparja zasleduje.

* **Žrtev stekline.** V zagrebško bolnico so te dni pripeljali 43 let starega delavca Mateja Voglarja, rodом iz Stogovca v ptujski okolici, na katerem so se pojavili znaki stekline. Pred tremi meseci je Voglarja ogrizel domač pes, vendar pa je rana bila neznatna in se ni dalje brigal z njo. Sedaj so ga domačini pripeljali v bolnico, a zanj ni več pomoči.

* **Napaden na cesti.** Bauman Vinko, 20letni posestnikov sin iz Podove pri Račah, je šel te dni zvečer po opravkih v Brezovo. Med potjo so ga napadli Alojzij Novak, Jakob Žumerl in Ivan Predikaka z vilami in poleni ter mu prizadejali dve močni rani na glavi. Prepelján je bil v mari-borsko bolnico.

* **Tatovi sena izsledeni.** Pred dnevi se je izvršila velika tatvina sena na posestvu novomeškega odvetnika dr. Globevnika na Trški gori. Tatove so sedaj že prijeli. So to sinovi dveh premožnih posestnikov s Krke pri Ločni. Izsledil jih je mestni stražnik Vidmajer.

* **Vol pod vlakom.** Na progi med Blanco in Sevnico je prišel pod tovorni vlak vol. Kolesa lokomotive so neusmiljeno zgrabila žrtev in jo razmesarila. Vlakovodja je takoj ustavil vlak. Ko pa je vlak po kratkem postanku hotel zopet kreniti dalje, je iztiril tovorni vagon, zaradi česar je bila proga nekaj ur zaprta za vsak promet.

* **Smrtna nesreča v kamnolomu.** Te dni popoldne se je v velikem kamnolomu g. Birolle v Zagorju zgodila huda nesreča. Ko je strelni mojster zažgal mine, so se vsi minerji umaknili daleč stran, samo miner Ciril Jušin je ostal v bližini zažgane mine, ker je smatral, da je zadosti oddaljen in da ga ne more zadeti nesreča. Toda

* **Vojni tovariši!** Kakor je bilo sklenjeno na Brezjah, kličejo naše delegate in zaupnike za prvo nedeljo decembra ali 4. decembra v Ljubljano. Kdorkoli se zanima za Zvezo slovenskih vojakov in njeno delo, kdorkoli rabi tozadevnih pojasnil, naj pride! Ob 8. uri bomo prisostvovali vojaški maši v garnizijski cerkvi sv. Petra, potem pa vsi v lepi novi salon tovariša Rozmana na Sv. Petra cesti št. 85! Tam bodo resni referati, pojasnila, stvarna debata. Kosilo istotam. Vsi kraji Slovenije, kjer so naše podružnice ali kjer so se postavili ali nameravajo postaviti spomeniki, naj pošljejo po 1 ali 2 moža k sestanku. Dostop sicer prost vsem bivšim vojakom iz svetovne vojne. Tovarši, javite že sedaj pismeno udeležbo na tajništvo ZSV, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 5.

* **Pasja steklina v Dravski dolini.** V Dravski dolini se je zadnje dni pojavil stekel pes, ki je ogrizel po dosedanjih ugotovitvah 14 oseb. Vsi ogrizeni so bili oddani v Pasteurjev zavod v Celju. Obstoja pa sum, da je bilo ogrizenih še več oseb in zato se dotični pozivljejo, da se v lastnem interesu nemudoma javijo pri svojem županstvu.

* **Proti komitaškim zločinom.** V Kratovu v Srbiji se je vršil velik protestni zbor proti zločinom bolgarskih komitašev. Udeležilo se je zboru 4000 oboroženih kmetov. Po sprejemu protestne resolucije so hoteli seljaki prekoračiti bolgarsko mejo in se osvetiti za komitaške zločine, kar so oblastva le s težavo preprečila.

* **Grozne poplave v Črni gori in Bosni.** V Črni gori in Bosni so zaradi večdnevnihi nalivov nastale velike povodnji. Voda je odnesla na stotine ovc in goveje živine; v Jadini je utonil kmetovalec Jovo Milašič. V Savniku je voda porušila več hiš. Okoli Nikšića je voda odnesla vse mostove, tako da je onemogočen vsak promet med Nikšićem in okoliškimi vasmí. Zelo huda je bila povodenj tudi v Bosni.

* **Občinske volitve v okraju Šmarje pri Jelšah** so razpisane in se bodo vršile v vseh občinah v nedeljo 27. novembra. Izvzeta je le občina Sveti Mohor, kjer še ni potekla funkcijska doba odbora.

* **Kmetijski pouk v osnovnih šolah.** Prosvetni svet je izdelal nov učni načrt za osnovne šole. Novi načrt predvideva tudi pouk v kmetijstvu v vseh osnovnih šolah.

* **Nesreča s samokresom.** Pri gostilničarju Cirilu Sajovicu v Velesovem se je nahajal te dni zvečer Andrej Juvan, 18letni kovaški učenec, doma iz Češnjekva. Bilo je že pozno ponoči, ko je Sajovic razkazoval Juvanu samokres. Med manipuliranjem se je revolver po nesreči sprožil in je krogla zadela Juvana ter mu prestrelila trebuh. Nesreča je vse navzoče silno prestrašila. Poklicali so takoj zdravnika, ki je ranjenca obvezal. Nato so Juvana prepeljali z vozom v Kranj in od tam z rešilnim avtomobilom v ljubljansko bolnico.

Pogovor o tem in onem.

Ognjeniki, potresi in njihove žrtve.

Naša zemlja je v svojih milijonih in milijonih let doživela gotovo že nešteto potresnih katastrof in bljuvanj ognjenikov. Že število onih zemskih katastrof, kar jih poznamo iz zgodovine, je ogromno. Najstarejša potresna katastrofa, kar jih beleži zgodovina, je bila v letu 19. pred Kristusom, to je za časa rimskega cesarja Avgusta. Pri tem potresu je našlo smrti okrog 250.000 ljudi. Druga potresna katastrofa je nastala leta 79. po Kristusu, ko sta bili uničeni mesti Pompeji in Herkulanum. Za časa cesarja Justinijana leta 526. je zahteval potres več tisoč človeških žrtev. Po letu 1000. so znani naslednji potresi: potres v Cataniji leta 1137., ki je zahteval 15.000 človeških žrtev, v Siciliji leta 1268., kjer je poginilo 60.000 ljudi, bljuvanje Vezuva leta 1456. (40.000 mrtvih), potres v Lisboni leta 1531. (30.000 mrtvih) in leta 1755. zopet v Lisboni (60.000 mrtvih).

Leta 1623. je zahteval potres v Napoliju v Italiji 70.000 žrtev in leta 1631. istotam 30.000. V Siciliji je uničil potres leta 1683. 34 mest in 300 vasi ter zahteval 60.000 človeških žrtev. Leta 1703. je razdejal potres mesto Jedo, kjer je poginilo 200.000 ljudi, leta 1707. je poginilo pri potresu v Abrucih 15.000 ljudi, leta 1717. v Alžiru 20.000 ljudi, leta 1731. je zahteval potres na Kitajskem 100.000 človeških žrtev, leta 1747. je zopet divjal na Kitajskem potres, ki je zahteval 18.000 človeških žrtev; istega leta je nastal v Perziji strahovit potres, ki je uničil 40.000 človeških življenj, leta 1783. je poginilo v Kalabriji 30.000, leta 1812 v Caracasu 20.000 ljudi. Pri katastrofalnem izbruhu ognjenika na otoku Javi leta 1823. je poginilo 40.000 ljudi. Leta 1851. je zahteval potres v južni Italiji 40.000, v Peru leta 1868. 250.000, leta 1882. na Javi 170.000, leta 1891. na Kitajskem in Japonskem 30.000, leta 1902. na otoku Martinique 30.000, leta 1903. v Messini, na Siciliji in v Kalabriji 90.000, leta 1906. v San Franciscu 437.000 človeških žrtev.

Strašni potresi, ki so razdejali v novejšem času v Italiji, na Japonskem in Kitajskem več toča mesta, so še nam vsem dobro v spominu. Najstrašnejši potresi so bili leta 19. pred Kristusom, leta 1703., v novejšem času leta 1922. na Japonskem in leta 1927. na Kitajskem. Tekom zadnjih 2000 let so zahtevali potresi nad 2 milijona človeških žrtev. To je še vedno manj žrtev v primeri z zadnjo svetovno vojno, ki je zahtevala 12 milijonov življenj.

★

Le varčna gospodinja podpira tri ogle hiši.

Blagostanje je navadno le v tistih družinah, kjer imajo skrbno in varčno gospodinjino. Varčna gospodinja razumno uporablja denar in po nepotrebnem ničesar ne izda. V tem obstoji umetnost, da gospodinja, zlasti če so dohodki majhni, tako gospodari, da stroški ne presegajo dohodkov. Dobra gospodinja ne skrbi samo za to, da izhaja z dohodki, ampak skuša tudi kaj prihraniti za bolezen, nezgode in tudi za svoje otroke. hraniti za otroke ni samo žrtev, kar danes rad pridiguje pokvarjeni svet, nego ima človek tudi svoje zadoščenje in veselje v tem, če otrokom kaj zapusti.

Pametna varčnost nam kaže nekako srednjo pot med skopostjo in zapravljanjem. S čim pa naj gospodinja varčuje? Gospodinja, ki se resnično briga za vse, pač mnogokrat opazi v hiši nepotrebnost in škodljivo zanikarnost: kako se v kuhinji po ves dan kuri, žge luč pri belem dnevu, se preveč kuha ter se ostanki potem

vržejo proč in tako naprej. Varčna gospodinja bo imela svoje čuječe oko vsepovsod. Nadzorovala bo hlapce in dekleta, kajti tudi ti si bodo morda ustanovili kdaj lastno ognjišče in bodo njej hvaležni, če jih je naučila prave varčnosti. Zaradi malomarnosti se često izgubljajo stotaki in tisočaki, ki bi kot dota prav prišli otroku.

Z zanikarnim ravnanjem z obleko se prav tako dela ogromna škoda. Koliko denarja, koliko truda stane, da se nabavi potrebno perilo. In vendar leži perilo včasih dolgo časa umazano, šiv za šivom popušča in se obleka para in trga. Varčna gospodinja si ne bo kupovala predrago cenjenih oblek, zlasti ako jih rabi le doma, ne zase ne za svoje, pač pa bo gledala na to, da bo obleka trpežna in praktična.

Skrbna gospodinja bo skrbela, da se njene hčerke nauče šivati. Gorje tisti hiši, kjer deklice doraščajo, pa ne znajo šivati. Vsako stvar je treba nesti šivilji, ki si svoje delo drago zaračuna, ki brezvestno reže in trga, nazaj pa ne dobiš niti krpice, da bi si mogla obleko popraviti, kadar se strga.

Gospodinja lahko mnogo prihrani tudi pri nakupovanju živil in drugih potrebščin. Pri vsem, kar kupi, naj se vpraša: Ali se stvar lahko brez škode pogreša?

Varčna gospodinja bo visoko cenila tudi vrednost časa, saj ve, «da ura zamujena, ne vrne se nobena». Pri vsej varčnosti pa gospodinja vendarle ne sme biti skopa, ne sme utrgavati sebi in svojcem potrebnih živil in oblek. Privoščiti mora sebi in svojcem tudi primerno razvedrilo, ki ne zahteva preveč denarja. Pomniti je treba, da skopuštvu in varčnosti ni eno in isto.

★

× **Prva pomlajevalna operacija na Dunaju.** Dunaj je doživel velik dogodek. V zdravilišču «Hera» je bila po znanem načinu pomlajevalnega zdravnika Rusa Voronova izvedena prva pomlajevalna operacija, in sicer na dveh bolnikih v starosti 66 in 70 let. Operacijo je izvedel dr. Emanuel Schleier, ki je pri profesorju Voronovu študiral pomlajevalne operacije. Ob priliki operacije so se v zdravilišču «Hera» zbrali odlični znanstveniki, učenjaki in zdravniki, da prisostvujejo izrednemu poskusu. Kakor znano je treba v svrhu pomlajevanja prenesti opičje žleze na človeka in v ta namen je bil določen mlad pavian (vrsta opic), katerega je dr. Voronov poklonil svojemu tovarišu. Paviana so iz kletke pregnali v lesen zaboj, ki so ga popolnoma zaprli in onemogočili dovod zraka. Skozi malo luknjico so v zaboj vbrizgali kloroformov eter. Pavian se je sicer upiral plinu in je držal šapo na odprtini, toda plini so ga kmalu omamili in končno se je opica zleknila v kotu in zaspala. Nato so jo prenesli na poseben operacijski stol in ji odvzeli žleze. Te žleze so bile prenešene na oba bolnika. Operacija je trajala približno dve in pol ure. Dr. Schleier je izjavil, da sta oba bolnika operacijo dobro prestala. Seveda se bo dal vpliv prenosa žlez ugotoviti šele v prihodnjih dneh. Operacija se je izvedla brez vsakih težkoč, bolnika nista trpela nikakih bolečin. Tudi pavian, kateremu so vzeli žleze, se počuti dobro. Opica se je kmalu po operaciji zbudila iz omotice in je bila skoro tako živahna kakor poprej.

× **Mehiški razbojniki zopet napadli vlak.** Mehiški razbojniki še vedno uganjajo svojo strahovlado. Ni še pozabljen strahovit razbojniški napad na potniški vlak, pri katerem je bilo pod vodstvom treh katoliških duhovnikov na stražen način umorjenih okoli 200 potnikov, že poročajo o novem drznem roparskem napadu. Te dni so roparji sredi Mehike napadli vlak in ga popolnoma oplenili. Položili so na progo dve bombi, ki sta eksplodirali in prisilili strojevodjo, da je

vlak ustavil. Pri napadu je bilo osem potnikov ubitih, a več ranjenih. Tolovaji so odnesli 50.000 dolarjev. V vlakcu so se tudi vozili sorodniki predsednika Callesa, ki so pa srečno odnesli pete.

× **Kača klopotača se ovila okrog otroka in ga usmrtila.** V malem ameriškem mestu Julitte biva rodbina Gunn, katere posestvo se nahaja bolj na samem. Nedavno je gospa Gunnova kaznovala svojo neubogljivo triletno hčerko in jo zaprla v temno čumnato. Ta kazen je imela strahovite posledice. Otrok se je teme bal in je glasno jokal ter klical na pomoč, toda mati se zanj ni zmenila. Nenadoma pa je začula obupne klice na pomoč. Prestrašena mati je planila v čumnato in nudil se ji je grozen prizor. Okoli otrokovega vratu je bila ovita velika kača klopotača, a glavo je imela v otrokovih ustih. Dete je bilo že mrtvo. Kača ga je pila v jezik in povzročila takojšnjo smrt. Kačo so ubili, toda nesrečna mati je zblaznela in so jo morali prepeljati v umobolnico.

× **Vpliv godbe na živali.** V londonskem živalskem vrtu so poskusili, kako deluje godba na razne živali. Majhen glasbeni zbor je hodil od kletke do kletke ter igral razne komade. Nosoroga je glasba silno razburila. Po vodnem bazenu je razjarjen lomastil sem in tja ter z močnimi vodnimi curki končno pregnal muzikante. Morski psi so godbo dobro sprejeli. Znano je že od prej, da te živali po svoje ljubijo godbo. Volkovi in šakali so odklonili s tuljenjem vsako godbo. Leopard je zadovoljno mrmral, ko mu je zbor zaigral modern salonski komad. Ko so pa začeli z neko žalobno koračnico, je divje skakal po svoji kletki. Pri krokodilih je dosegla godba velik uspeh; pri prvih zvokih so zveri že priplavale na kopno in mirno ostale, dokler se je igralo. Kače so zelo razočarale, ker sploh niso kazale zanimanja za zvoke. Drugič so poskusili tudi z gramofonom in se je tiger al' iz navdušenja ali pa v znak protesta valjal po tleh. Podobno so se obnašale tudi divje mačke. Slon je pa samo migal z ušesi in z rilcem, a se drugače ni dal spraviti iz svojega dostojanstvenega miru. Mlad orangutan je nekaj časa ves zamaknjen poslušal, potem se je pa previdno približal gramofonu ter segel v odprtino, kakor bi hotel muzikanta izvleči ven.

× **Tudi moška moda postaja lepo pisana.** Zadnja leta se tudi v moški modi uveljavljajo pester barve. Najprej so prišle na vrsto kravate, ki tekmujejo med seboj v pestrosti, nato so prodrle pisane srajce vseh barv, ki so zdaj zelo moderne. Slednjič se je lotila moda tudi moškega blaga. Angleške tvornice izdelujejo v zadnjem času pestro, naravnost kričeče blago v vseh barvah, škrlatnordeče, svetlozeleno, modrosivo in zlato-rjavo. Te pisane obleke se lahko nosijo vedno in ob vsaki priliki, razen pri plesih in drugih družabnih prireditvah. Zaenkrat velja ta pisana moška moda le v Angliji. Prav dvomljivo pa je, če bo prodrla tudi v ostali Evropi.

× **Neznano mesto v afriškem pragozdu.** Na vzhodni obali Afrike so našli sredi pragozda mesto čudnih starinskih stavb z obrambnim obzidjem in nasipi. Mesto je popolnoma zaraščeno z drevjem in biva jo v njem le živali pragozda.

× **Samomorilni poskus stoletne starke.** V mestu Arad na Madžarskem se je 100letna starka Barbara Boltz naveličala življenja. Pred dnevi, ko ni bilo nikogar doma, se je praznično oblekla, postavila na vsako stran svoje postelje po eno gorečo svečo, legla v postelj, katero je posula z rožami in si prerežala žile na rokah. Roki je nato prekrizala na prsih. K sreči se je vrnil medtem domov eden njenih sorodnikov. Prestrašen je opazil starko med rožami in prižganimi svečami v mlaki krvi. Pozval je hitro zdravnika, ki je ugotovil, da je starka še živa. Prepeljali so jo takoj v bolnico. V pismu, ki ga je napisala pred samomorom, je starka navedla, da se je naveličala življenja in da noče biti več kamen spodtike med sorodniki, ki so morali skrbeti za njo.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Spomini na detinsko dobo so se z vso silo vzbudili v njegovih prsih. Zmisli se je na pomenljive nauke o zopetnem svidenju po smrti.

Pa če se to tudi zgodi, ali bo pa tudi našel Elleno? — Ne, saj biva njegova ljubka izvoljenka v jasnih višavah, njega pa morda pahne sodba večnega sodnika navzdol, v globočino — v grozno tmirno prokletstva.

Drzen poizkus.

Mož s krinko se je zaprl v svojo sobo. Dolgo, dolgo, je razmišljal, kaj naj predvsem podvzame in kaka navodila naj dá svojim ljudem, da mu uspe zgrabiti obe lepi Španjolki.

Tedaj pa naenkrat skoči na noge.

«Drzna, vrtoglava je moja namera, mnogo stavim na kocko, toda kljub temu hočem poizkusiti.»

Hitro odide iz sobe ter po stopnicah navzdol k podmornici. Tamkaj se še vedno nahaja v železni kabini rdečelasi Irec. Prestal je že vse le mogoče smrtne muke, zlasti še, ker je vedel, v čigavih rokah se nahaja. Sedaj je že zapadel neki vrsti temotnega obupa, ki ga je napravil že skoro docela ravnodušnega za vse, kar ima še priti nadenj. Le če je prišel čuvaj in mu prinesel najpotrebnejša živila, se je Pitt še zbudil iz svoje topoglavosti. Ob taki priliki je pač dostikrat prosil čmernega mornarja, da bi ga vendar že enkrat usmrtili ter ga ne puščali še dalje v taki grozni negotovosti in smrtnem strahu.

Vendar zaman. Njegove prošnje so ostale neuslišane. Srca mož na podmornici so bila iz železa kot njihova ladja, niti z enim pogledom se ni nihče ozrl na tarnajočega Irec.

Danes sedi Pitt zopet sam in razmišlja o svoji usodi. Nekoč tako drzni Irec je postal zelo pohleven. Rdeči lasje mu zmedeno vise preko nizkega čela, obraz je bled kot vosek, vođeno modre oči nemirno begajo sem in tja, slika, ki naravnost kliče po usmiljenju.

Tedaj pa zaškripljejo zapahi in ključavnice, prestrašeno se ozre Pitt kvišku. Kajti o tem času mu navadno nikdo ni donal živil. Ali ga hočejo sedaj usmrtiti?

Znova se vzbudi v lopovu ljubezen do življenja. Prične se zvijati in jadikovati, da bi se ga celo kamen usmili.

«Pustite me pri življenju,» tarna proseče, «le pri življenju.»

Nobenega odgovora. Ko se pa Pitt plašno ozre kvišku, je trdno prepričan, da mu je odbila zadnja ura. Kajti pred njim stoji zagonetni mož visoke postave, oblečen kot poveljnik ladje, obraz na mu zakriva temna krinka.

Irec še enkrat v svojem strahu zamolklo zakriči ter se težko hropeč zgrudi na tla.

«Življenje, milostivi gospod! Oh, pustite me živeti, plemeniti gospod, nočem umreti, nočem, milost, usmiljenje!»

Mož s krinko še vedno molči. Pitt se zvija kot črv, steklene oči stopijo iz svojih votlin, belkaste pene se prikažejo na ustnicah.

«Visoki, plemeniti gospod, usmiljenje, saj sem samo storil, kar mi je bilo ukazano. Darujte mi moje življenje, moje borno življenje!»

«Vstani!» ukaže mož s krinko z groznim glasom.

«Pustite me klečati,» se cmeri Pitt, «milostivi gospod, oh, imejte usmiljenje, saj sem tako nepomembno bitje, človek, katerega more vaša milost z noge potepati.»

«Vstani!» zakriči mož s krinko. «S teboj hočem govoriti.»

Javkajoč se dvigne Pitt. Z drgetajočimi koleno, bledega obraza stoji pred groznim možem, v pričakovanju, da vsak hip izreče usodepolno besedo, da ga usmrti.

«Zaslужil si več kot enkrat smrt,» reče zagonetni mož od potnih srag premočenemu Pittu.

«Da, Vaša milost, da — to sem zaslužil. Oh, milost, milost!»

Mož s krinko še enkrat pozorno motri sirovi obraz mladega Irec. Njegov sklep je gotov.

«Torej, ti bi rad ostal pri življenju?» reče počasi. «Tako, tako!»

Pittu šklepečejo zobje od smrtnega strahu.

«Glej, če bi tedaj — vzemimo ta primer — podaril tvoje bedno življenje, kaj bi potem storil?»

Pitt pogleda kvišku.

«Vaša milost, dal bi se na kose razrezati, da bi se vam mogel izkazati hvaležnega, spravi z naglico iz sebe.»

«In ti bi tudi visoke nagrade ne odklonil?»

Pittu zažare oči. Vendar pa nič ne reče, saj je uverjen, da se grozni mož le norčuje z njim.

Mož s krinko pomigne proti vratom. Irecu sedaj odpovedo kolena. Kajti med vrati se pojavita dva moža drznega pogleda, ki hitro stopita v kabino.

Pitt je sedaj prepričan, da je prišla zadnja ura njegovega življenja.

«Milostivi gospod, pustite, da izmolim še prej par očenašev,» jadikuje Irec, tresoč se po vsem životu.

«O Bog, oh — oh —»

«Zavežita mu oči, hitro! Potem ga peljita za mano,» ukaže mož s krinko.

Pitt ne more od strahu spraviti nobene besede več iz sebe, le opazi še, kako sta mu moža oči zavezala, nato dvignila s tal fer vlekla iz kabine po stopnicah navzgor. Pitt grozno javka in tarna. Saj vsak hip pričakuje, da ga umorita na muke poln način.

Tedaj pa moža nenadoma obstaneta. Irec čuti, kako mu odvezujeta oči. Tresoč se stoji pred njima. V strahu se niti ne upa odpreti oči, boječ se, da zagleda kako mučilno pripravo.

Ko pa si slednjič vendarle upa na tihem treniti z očmi, vidi, da se nahaja v krasno opremljeni sobi, pred njim pa stoji mož s krinko. S strahom se ozira Pitt vanj, ko je sedaj odprl omaro. Saj pričakuje, da bo grozni mož iz omare vzel kako morilno orodje. Vendar pa nič sličnega ne opazi. Zagonetni mož je marveč vzel iz omare nekaj zvitek, katere je s precejšnjim poudarkom položil na mizo. Kljub svojemu groznemu smrtnemu strahu je Pitt vendarle z vidno pozornostjo motril napise na zvitkih. V zvitke so bili zaviti zlatniki.

Mož s krinko pokaže na denar.

«Tole vsoto moreš zaslužiti,» reče mirno.

Irec je mnenja, da ne sliši prav.

«Plemeniti gospod,» jeclja, «zaslužiti, jaz —»

«Da. Poslušaj me,» ga prekine mož s krinko ter se ravnodušno vsede na stol.

Pitt meni, da sanja. Ravnokar še kandidat smrti naj naenkrat še dobi tako veliko nagrado? Zakaj neki? — Ni mu treba dolgo čakati na odgovor.

Mož s krinko upre ostro svoj pogled v fantalino, nato pa počasi nadaljuje:

«Prav za prav bi moral umreti.»

Pitt se pri teh besedah znova zgrozi.

«Toda, ker so nanese okoliščine,» nadaljuje mož s krinko, «da sem se glede tvoje usode zaenkrat premislil, sem pripravljen, da ti pod gotovimi pogoji podarim življenje ter te vrhu tega nagradim še z visokim zneskom.»

Komaj je mož s krinko izpregovoril zadnjo besedo, že plane Pitt ihte pred njega in prične poljubljati njegovo obleko.

«Milostivi, plemeniti gospod, ukazujte z mano, vse hočem storiti, kar zahtevate od mene.»

Mož s krinko da znamenje, da naj utilne.

«Marsikaj zahtevam od tebe,» reče ledeno hladno, «pred vsem pa najstrožjo molčečnost o vsem, kar si tukaj doživel. To je zate največje važnosti. Če izdaš le eno besedo, potem si zgubljen, moji ljudje te bodo takoj prijeli, ter te čaka muke polna smrt.»

Pitt položi roke na srce.

«Milostivi gospod, morete me na vse mogoče načine mučiti, če izdam le eno besedo. Ničesar nisem videl, ničesar slišal.»

«Se nisem pri kraju. Sedaj pride tvoja naloga na vrsto.»

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Dva siromaka.

Matevž: «Zakaj ne greš več zvečer ven?»

Mati: «Zabranil mi je zdravnik uživanje vsakega alkohola. No, saj se tudi ti držiš vedno doma. Zakaj pa?»

Matevž (ki ima hudo ženo): «Meni pa je domači zdravnik skril suknjo...»

Dunaj prej in sedaj.

Bilo je na Dunaju leta 1913. v času Jadranske razstave.

Tedaj so se pripeljali trije gospodje pred hotel Müller. Prvi je bil iz Prage, drugi iz Budimpešte in tretji iz Zagreba.

«Iz province,» je rekel omalovažujoče vrtar.

Na dunajski jesenski velesjem 1927. so se oni gospodje zopet pripeljali pred isti hotel. Prvi gospod iz Prage, drugi iz Budimpešte in tretji iz Zagreba.

«Inozemci,» je spoštljivo zašepetal vrtar.

«Die Musketere.»

Siromak mož.

Žena (v menažeriji): «Ubogi tigri, ki so jim ukradli svobodo ter jih zaprli v kletko!»

Mož: «Taki siromaki pa vendarle še niso kakor jaz; oni smejo vsaj razsajati...»

Mož trpin.

Tujec: «Kdo je gospodar v tej hiši?»

Mož: «Mati moje žene, kadar žene ni doma.»

Moderno dekle.

Janez: «Jaz nikoli ne pijem za svojim dekletom iz kozarca.»

Gašper: «Kako to? Ali ni zdravo?»

Janez: «Ne. Ker ji nič ne ostane.»

Luč njenega življenja.

Zora: «To je pa res čudno, da se je Vera ločila od svojega moža, saj je vedno zatirjevala, da ji je on luč življenja?»

Nada: «Seveda, pa ta luč je prepogostokrat krokala po oštarijah.»

Pri sodišču.

Priča (popolnoma plešasta): «Gospod sodnik, lasje so mi vstajali pokoncu, ko sem gledal vse to.»

Sodnik (strogo): «Opozarjam vas, da ste prišli...»

Med prijatelji po cvetličnem dnevu.

Gašper: «Jaka, kakšen pa si?»

Jaka: «Ali ne veš, da je bil včeraj cvetlični dan Ženskega dobrodelnega društva?»

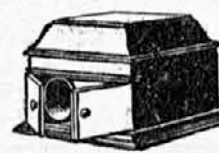
Gašper: «Kaj pa imajo cvetlice in dobrodelne žene opraviti s tvojo razbito glavo?»

Jaka: «Moja dobrodelna žena me je obsula s cvetjem, ko sem prišel pozno zvečer domov.»

Gašper: «To pa vendar ni zakrivilo tvojih ran!»

Jaka: «No, seveda, ona me je posula s cvetlicami, katere pa je pozabila vzeti iz loncev...»

100.000

glasbil smo prodali lansko leto, kar priča o izvrstni kvaliteti naših izdelkov. Pošljemo vam instrument po

izredno nizki ceni direktno iz tovarniškega skladišča 8 dni na ogled. Gramofoni od 345 Din, violine od 95 Din, harmonike od 85 Din dalje. Citre, gitare, mandoline, tamburice, pihala itd. Velik katalog zastonj! Zahtevajte ga takoj od tv. skladišča

MEINEL IN HEROLD

tovarna glasbil in gramofonov, MARIBOR ŠT. 104